

מראי מקומות- בכורות ל"ה

נפלאים מר' שלמה קלוגר, דתי' דהחשש יהי' דחיישין שמא יגיייר, ושוב יש חשש דאיתי למיסרך, אלא דלא חיישין לזה, כיון דבלא"ה הוא מורגל באיסור. וכשם שאין חוששין לזה בשאר איסורים, אלא אמרי' דאם יתגיייר יהי' זהיר, ה"ה לענין איסור זה.

(ג) **דאי אשמעינן עכו"ם, וכו'-** הק' בתוס' **רעק"א**, לימא צריכותא פשוט, דאי אשמעינן דמקילין בנכרי בפעם א', היינו משום דלכל היותר יש כאן איסור דרבנן, שעבר על איסור אמירה לנכרי, אבל לגבי קטן, דאסור מדאורייתא להאכיל איסור להקטן, וא"כ י"ל דנאסור בדיעבד. ואי אשמעינן קטן, י"ל דדוקא קטן אסור בשאר פעמים, משום דאין מאכילין וכו', אבל בגוי, דכל האיסור הוא מדרבנן, אימא דבכולם מותרין, והניח בצ"ע.

(ד) **לאיתי גרמא- ע' בשו"ת רעק"א** (סוף סי' ס"ד) דכ' דכיון דבמתני' צריך לרבות גרמא אחר שכבר אסר ע"י עכו"ם, משמע דגרמא קיל טפי מהא דאמירה לנכרי. וא"כ, אם אמרי' דגרמא הוי אסור מן התורה, ולכא"ו כן הוא הדברים, א"כ לכא"ו ה"ה דאמירה לנכרי לענין זה יהי' אסור מדאורייתא, אך מדברי **הרא"ש בב"מ** (שהבאנו לעיל) הבין דהוי דין אמירה לנכרי שבות, ואינו דין דאורייתא [אולם לכא"ו יש להעיר בדברי רעק"א, דדבריו תלויים במח' הראשונים שהבאנו לעיל בביאור הסוגיא. דבשלמא לדעת ר' גרשום והרמב"ם, דהאיסור דאוסרין מה שהגוי עשה הוא משום אמירה לעכו"ם, א"כ שפיר יש להביא רא' דאמירה לעכו"ם כאן הוי חמור משל גרמא. אבל אם הביאור הוא כפשטות בדברי **רש"י**, דמה שאוסרין אינו משום מה שעשה הישראל, אלא דחז"ל אסרו שום מעשה הטלת מום שהי' בכוונה, בין ע"י ישראל ובין ע"י עכו"ם, וא"כ שפיר מוכן למה הוי חמור טפי מגרמא, דהא עשה הגוי מעשה ממש, ולא רק גרמא, ואין הקנס משום מה שעשה הישראל, וצ"ע בכ"ז].

(ה) **לאיתי מסיח לפי תומו- פי' המהרי"ט אלגאזי** (מ"ד) דמבואר כאן דרבותא הוא לומר דאף במסיח לפי תומו מותר, והביאור הוא דכיון דהישראל אומר כן בלא שום שאלה ע"י הגוי, י"ל דנראה דאומר כן כדי שיבין הגוי ויעשה מום בהבכור, משא"כ היכא ששאל הגוי מה טיבו של זה, והוא רק השיב על שאלתו, אי"ז רא' דהי' כוונתו שיעשה הגוי מום, ולכן חי' התנא דאף

(א) **ובא מעשה לפני חכמים והתירו- פרש"י**, מה שהתירו הוא משום דודאי לא נתכוין העכו"ם להתירה ע"י מה שעשה, אבל אח"כ, אז שפיר מסתבר דכן הי' כוונתו, ולכן בכה"ג אסור. וקצת יש להעיר, אם זה לא הי' כוונתו, א"כ למה באמת הטיל בו מום. וביאר **בהערות להגרי"ש** דאדרבה, הבין מתוך דבריהם דהתורה אינו רוצה שנעשה בו מום, ולכן הלך והטיל המום בדוקא. אבל מכאן ואילך, הרי מסתבר דכיון דראה דע"י מעשיו ניתר לישראל, עשה כן בכונה זו. ומבואר מדבריו רש"י דכוונת הגוי להתירו גרידא סגי לאוסרו. אולם דייק מדברי ר' גרשום ומהרמב"ם דס"ל דאפי' אם דעת הגוי להתירו אי"ז אוסרו, אלא רק משום דהוי כאילו ציוהו בפירוש לעשות כן. והק' הגרי"ש, הא שאלה הוא בהשוכר את הפועלים אם אמרי' שיש איסור אמירה לעכו"ם בכל התורה כולה לבד משבת, ולא אפשר, וכ' **הרא"ש** דלכן אזלי' לקולא, אבל הרי בסוגיין לכא"ו מבואר בהדיא דשפיר יש איסור אמירה לעכו"ם בשאר איסורין. והביא שכן הק' **הרא"ש** שם, ותי' דהכא משום חומרא דקדשים הוא ולא גמרי' מיניה. ולפי הר' גרשום, מה שאסור אם הקסדור הלך וצרם שאר הבכורות, היינו משום דנחשב לדעתם [וואף דלא אמר כלום, אולם לכא"ו צ"ל דכיון דהי' פשוט אצל הגוי שהישראל הי' רוצה בזה, א"כ הו"ל כאילו אמר לו, וצ"ע בזה].

(ב) **דאי אשמעינן עכו"ם, וכו'- פרש"י**, דאין חשש דאיתי למסרך אצל עכו"ם, משום דלא אכפת לן בסירכא ידי', דעכו"ם נהוג הוא באיסורא. ולכא"ו יש להעיר, דלכא"ו משמע מדברי רש"י דבעצם שייך איסור הטלת מום אצל העכו"ם, רק דלא אכפ"ל מה שהוא עובר האיסור, משום דבלא"ה הא נהוג הוא באיסורא. אבל לכא"ו זה ק', מנין לנו איסור זה אצל עכו"ם. וע' **בהערות להגרי"ש** שהביא מה שתמה **התוס' יו"ט** בזה, האם יש איסור הטלת מום אצל הגוי. והביא מהיתרון אור ליישב דמתני' מיירי בזמן הבית, וא"כ נמצא דע"י הטלת מום הרי הוא מזיק ממון הקדש, והרי העכו"ם מצווה בדינים והגזל, ולכן ודאי גם אסור להזיק. והביא דברים

במסיח לפי תומו לא אמרי' דודאי כיוון לזה, ולכן מותר.

בכורות מבהמות אחרות, ומ"מ אינו חייב ליתן כל בכורותיו לכהן זה, ויכול לשנותו לצורבא מרבנן, וע"ש מש"כ לדינא עפ"ז.

(ט) מעשר ודאי מהימן, דאי בעי שדי ב' מומא- העיר הראשית בכורים, הא בבכור בזמן הזה נמי יש עצה, דיכול להטיל ב' מום בעודו במעי אמו, או למכור חלק של האוזן לעכו"ם, וא"כ למה לא יהי' הישראל נאמן בספק בכור. ותי' דאין שייך מגו זה אצל ישראל, דלא יעלה על דעתו שיהי' ספק בכור בעדרו, וא"כ כיון דעצות אלו שייך רק קודם לידת הספק בכור, א"כ לא שייך לומר בזה מגו נויש להעיר קצת, דהא אם יש ספק אם הבהמה הטיל רוח או נפל, לכאור' כבר יודע קודם הלידה שיהי' כאן ספק בכור אם יהי' זכר, וצ"ע.

(י) אלא ספק בכור לר"מ, מי מעיד עליו- ע' במרחשת (ח"א, סי' מ"ו, ענף ב', אות א') שכ' להוכיח מסוגיין דגם בזמן הזה אסור להטיל מום בספק בכור, ואם הטיל אסור לאכלו, דאם הי' מותר, מה הק' הגמ' ספק בכור לר"מ מי מעיד עליו, וכי תימא ה"נ וכו', והתנן וכו', ואם אי' דבזמן הזה מותר, א"כ מהו הראי' ממשנה זו, הא י"ל דמיירי בזמן הזה, אע"כ דגם בזמן הזה אסור.

(יא) וכי תימא ה"נ דלית לי' תקנתא, והתנן שהי' ר' יוסי אומר וכו'- הק' השפת אמת, מהו הראי' ממשנה זו דס"ל לר"מ דבעל מום אית לי' תקנתא, הרי יתכן דמשנה זו מיירי שהי' בו מום שאי אפשר לבוא ע"י אדם, וא"כ אין צריכין נאמנות שלו כלל, אבל היכא דצריכין נאמנותו, אפשר דאה"נ, לית לי' תקנתא, והניח בקו'.

(ו) אמר רבא, גדיא באודני', אימרא בשפוותי'- ע' במהר"י קורקוס (בכורות ב', י"ד) שהעיר על מה שהרמב"ם לא הביא דין זה של רבא כלל, ולמה. ופי' דנח' הראשונים בביאור הסוגיא, דרש"י פי' דרבא בא לומר מה נראה מעיקרא, אבל באמת לא בא רבא לחדש לנו שום דין בזה, ואיזה אבר שיראה תחלה יכול לעשות בה מום. אבל תוס' פי' דרבא בא לומר איזה אבר יכולין לומר דמסתמא לא יצא וחזר, ולפי תוס' רבא חידש לנו הלכה, וא"כ לכאור' הרמב"ם פי' כרש"י ולכן לא הביא מה שאמר רבא. אבל עוד כ' לפרש, דאפי' אם הרמב"ם ס"ל כתוס', י"ל דס"ל דלא קיי"ל כרבא, וכמו שהק' תוס' דהא דס"ל לר' הונא דכיון דיצא רובא, הרי הוא נתקדש למפרע אף משעה שהחתיל לצאת, וכ' תוס' דרבא לא אתא כר' הונא. וא"כ, י"ל דכיון דהרמב"ם פסק כר' הונא, א"כ אין נפק"מ מדברי רבא, דכל דין רבא לא שייך בש"י ר' הונא, אלא לפי ר' הונא צריך לעשות המום בתוך האם דוקא.

(ז) רועים כהנים אינן נאמנים- ע' במהר"י ט אלגאזי (מ"ז, ב'), שכ' להסתפק בהא דכהנים חשידי על מומין, האם זה דוקא בזמן הזה, דלאו בר הקרבה הוא, ויש לו בו טורח גדול לטפל בו עד שיש בו מום, וא"כ חשידי להטיל בו מום, להציל מעצמם כל הטורח הזה, ואף דבזמן בית המקדש ג"כ יש לו הרוחה במה שהוא בעל מום, שיכול להאכילו לנשי ביתו, ויכול למוכרו, ואי"צ להקריב האימורין, מ"מ כיון דמקריבו קרבן לא חייש לפסידא דידי' ולא חשיד, או דלמא אפי' בזמן הבית חשידי להטיל בו מום כדי שלא יהי' לו שום הפסד. וע"ש שכ' להביא ראי' דאפי' בזמן הבית חשידי, ע"ש באריכות. וע"ע בראשית בכורים (ד"ה מעשר) שנקט דכהנים לא חשידי אלא בזמן הזה, אבל בזמן הבית לא חשידי.

(ח) מימר אמר לא שביק צורבא מרבנן ויהיב לדידי- ע' בחכם צבי (ע') שכ' להוכיח דסוגיין מיירי אף אם כבר נתן לרועה זה